

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансового менеджменту
протокол №6 від "09" січня 2020 р

Зав. кафедри _____проф. Ситник Н.С.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Економіка підприємства

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітня програма: Фінанси, митна та податкова справа

освітній ступінь: бакалавр

Укладач(і)
Ситник Н. С.
професор кафедри фінансового менеджменту
д.е.н., професор
ст.викл. Осідач О.Б.

ЛЬВІВ 2020

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Особливе місце в ході вивчення дисципліни "Економіка підприємства" належить практичним заняттям, на яких відбувається закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях, семінарських заняттях та в процесі самостійної роботи над дисципліною.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Запропоновані в підготовленій розробці практичні завдання з дисципліни та методичні рекомендації до їх вирішення сприятимуть належному опануванню базових питань навчальної дисципліни, набуттю навичок практичного використання отриманих знань, формуванню системи компетентностей, розраховувати обсяги бюджетного фінансування за державними та місцевими програмами.

Практична робота є однією із форм аудиторної роботи. Практичні заняття із дисципліни "Економіка підприємства" направлені на вивчення практичних моментів, прикладених положень і типових виробничих ситуацій, які зустрічаються безпосередньо у діяльності фінансових органів у межах реалізації бюджетного процесу.

Кожне практичне заняття із вказаної дисципліни складається з двох видів завдань:

- 1) тести;
- 2) задачі.

Студенти виконують вказані завдання в межах аудиторних занять в окремо заведених зошитах. Після кожного заняття викладач перевіряє повноту, правильність та обґрунтованість виконаних студентами практичних завдань і виставляє бали відповідно до розробленої шкали оцінювання.

РОЗДІЛ 2. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Календарно-тематичний план семінарських та практичних занять

№ заняття	Тема	Кількість годин
1	2	3
Семінарське заняття. Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва		
1	Поняття і характерні риси підприємства, основні види його діяльності. Підприємство як відкрита система. Нормативно-правові основи функціонування підприємств. Теорії підприємств. Види підприємств, їх характеристика. Зміст і поняття підприємницької діяльності.	2
Семінарське заняття. Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми		
2	Правові основи функціонування підприємств в Україні. Порядок створення та реєстрації підприємств. Класифікація підприємств. Форми об'єднання підприємств, їх утворення, мета і функції	2
Семінарське заняття. Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства		
3	Середовище функціонування підприємства, його структура. Внутрішнє середовище підприємства. Макросередовище господарювання підприємств. Мікросередовище підприємства, його елементи. Аналіз зовнішнього середовища підприємства	2
Семінарське заняття. Тема 4. Структура та управління підприємством		
4	Виробнича структура підприємства, її види і характеристика. Управління підприємством: поняття, завдання і принципи. Функції, інструменти та риси сучасного управління. Методи управління. Організаційні структури управління підприємством. Напрями вдосконалення управління підприємством	2
Тема 6. Планування діяльності підприємства		
5	Практичне заняття. Розрахунок основних показників виробничої програми.	2
Тема 7.1. Персонал підприємства, продуктивність праці.		
6	Практичне заняття. Розрахунок чисельності працівників підприємства.	2
7	Практичне заняття. Розрахунок показників продуктивності праці.	2
Тема 7.2. Оплата праці.		
8	Практичне заняття. Розрахунок оплати праці працівників промислово-виробничого персоналу.	2
Практичне заняття. Тема 8.1. Основні фонди підприємства.		
9	Розрахунок показників ефективності використання основних фондів	2
Практичне заняття. Тема 8.1. Основні фонди підприємства.		
10	Розрахунок середньорічної вартості основних фондів	2
Практичне заняття. Тема 8.2. Амортизація основних фондів		
11	Розрахунок річних сум амортизаційних відрахувань.	2
Практичне заняття. Тема 8.3. Оборотні фонди та оборотні кошти підприємства		
12	Розрахунок сукупного нормативу оборотних коштів.	2
Семінарське заняття. Тема 9. Інвестиції		
13	Поняття, склад і структура інвестицій. Різновиди та структура капіталовкладень. Визначення необхідного обсягу і джерел фінансування робочих інвестицій. Оцінювання ефективності виробничих і фінансових інвестицій.	2
Практичне заняття. Тема 9. Інвестиції		

14	Розрахунок економічної ефективності виробничих інвестицій.	2
Семінарське заняття. Тема 10.Інноваційна діяльність		
15	Інноваційні процеси: поняття, види і характеристика. Основи методики визначення економічної ефективності технічних нововведень. Оцінка сукупного економічного ефекту від технічних нововведень. Розрахунок комерційного ефекту у виробників технічних новинок. Організаційний прогрес: суть, об'єкти, напрямки і тенденції	2
Практичне заняття. Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства.		
16	Розрахунок показників ефективності використання виробничої потужності.	2
17	Розрахунок середньорічної виробничої потужності	2
Практичне заняття. Тема 12.1. Організація виробництва: принципи, типи		
18	Розрахунок основних параметрів поточкових ліній.	2
Практичне заняття. Тема 12.2. Якість продукції та економічна		
19	Розрахунок показників економічної ефективності підвищення якості продукції.	2
Практичне заняття. Тема 13.1.Витрати на виробництво та реалізацію продукції		
20	Складання калькуляції та кошторису витрат на виробництво продукції.	2
Практичне заняття. Тема 13.2. Ціни на продукцію (послуги).		
21	Визначення різних видів цін на продукцію підприємства	2
Практичне заняття. Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства		
22	Розрахунок показників прибутковості діяльності підприємства	2
Семінарське заняття. Тема 15. Розвиток підприємства: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація		
23	Бізнес-процеси підприємства: сутність, структура і характеристика. Реінжиніринг системі підвищення конкурентоспроможності підприємства. Бенчмаркінг як інструмент поліпшення практики ведення бізнесу.Реструктуризація підприємства: види, форми і механізм здійснення	2
Семінарське заняття. Тема 16.Економічна безпека та антикризова діяльність		
24	Економічна безпека підприємства: сутність, мета, елементи схема організації Суть, мета і види санації підприємства.Причини і симптоми банкрутства підприємства. Процедура порушення справи про банкрутство. Процес ліквідації збанкрутілих підприємств	2
Разом практичних(семінарських) занять		48
Разом заліки по модулях		-

РОЗДІЛ 3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

з теми № 6. ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ: *Розрахунок основних показників виробничої програми.*

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку основних показників виробничої програми.

Завдання : оволодіти методикою планування основних показників діяльності підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Планування як функція управління, його принципи і методи.
2. Система планів підприємства, їх взаємозв'язок та порядок розробки.
3. Стратегічне планування на підприємстві.
4. Бізнес-планування, його характеристика.
5. Виробнича програма підприємства, її розроблення та обґрунтування.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України.* Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства:* Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом:* Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства:* Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні:* Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення:* Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Диагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основы экономики праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией / А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
34. *Микерин Г. И. и др.* Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с
35. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
36. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.

37. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
38. *Савицька Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
39. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
40. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
41. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
42. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
43. *Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін..* – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
9. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
10. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rnatrix.cgi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

з теми № 7.1 ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. *Розрахунок чисельності працівників підприємства. Розрахунок показників продуктивності праці.*

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку чисельності працівників підприємства та розрахунку показників продуктивності праці.

Завдання : оволодіти методичними підходами планування необхідної чисельності персоналу підприємства та в подальшому продуктивності праці на підприємствах.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів
2. Особливості структури персоналу різних підприємств та організації різних типів, розмірів і форм власності

3. Поняття й основні елементи системи управління персоналом підприємств, організацій.
4. Методи оцінки й добору працівників для підприємств.
5. Продуктивність праці як економічна категорія.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України*. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк І.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк І.А.* Управління фінансовими ресурсами / І.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ,

2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией / А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
  20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
  21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
  22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
  23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грешак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
  24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
  25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
  26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
  27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
  28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
  29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
  30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
  31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
  32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
  33. *Микерин Г. И. и др.* Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
  34. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
  35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.,:Издательский дом «Вильяме». 2000. – 495 с.
  36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
  37. *Савицькая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
  38. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
  39. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
  40. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
  41. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подєрьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
  42. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

11. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
12. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
13. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>

14. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
15. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
16. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
17. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
18. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
19. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
20. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.ogi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

з теми № 7.2 ОПЛАТА ПРАЦІ.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. *Розрахунок оплати праці працівників промислово-виробничого персоналу.*

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку оплати праці працівників промислово-виробничого персоналу.

Завдання : оволодіти методичними підходами щодо оплати праці.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Можливі моделі мотивації трудової діяльності.
2. Поняття оплати праці.
3. Форми й системи оплати праці робітників.
4. Сутність і стимулююча роль участі працівників підприємства в його прибутках (доходах).
5. Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників у прибутках та власності приватизованих підприємств.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України.* Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.

3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азов Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренев Е. Н., Мажура І. В.* Диагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы,

ЮНИТИ 1997. – 596 с.

30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. *Микерин Г. И.* и др. Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.:Основи, 1997. — 390 с.
37. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
39. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
40. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін..* – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

Підручники, навчальні посібники

43. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
44. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
45. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
46. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
47. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
48. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
49. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
50. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
51. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
52. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
53. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
54. *Економіка підприємства: підручник / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової].* – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.

55. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
56. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
57. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
58. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
59. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
60. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
61. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
62. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
63. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
64. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
65. *Микерин Г. И.* и др. Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
66. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
67. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.,:Издательский дом «Вильяме». 2000. – 495 с.
68. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
69. *Савицькая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
70. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
71. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
72. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
73. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
74. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

21. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
22. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
23. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
24. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
25. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
26. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
27. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
28. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
29. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
30. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.ogi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

з теми № 8.1 ОСНОВНІ ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. Розрахунок показників ефективності використання основних фондів.

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні з розрахунку показників ефективності використання основних фондів .

Завдання : оволодіти методичними підходами оцінки основних фондів підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Сутність капіталу його класифікація.
2. Поділ виробничих фондів на основні й оборотні, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції або надання послуг.
3. Характеристика основних виробничих фондів, їх склад і структура.
4. Особливості обліку й оцінки основних виробничих фондів.
5. Видова (технологічна) структура основних фондів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України.* Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарту) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
7. *Про акціонерні товариства:* Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.*Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом:* Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства:* Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні:* Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.

10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-ХІІ, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренев Е. Н., Мажура І. В.* Диагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основы экономики труда: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославец, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. *Микерин Г. И. и др.* Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. *Основы финансового менеджмента* / Ван Хорн Д., Вахович Д.: пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.

35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
37. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. *Савицкая Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
39. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
40. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін..* – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

31. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
32. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
33. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
34. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
35. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
36. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
37. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
38. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
39. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
40. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rnatrix.cgi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5
з теми № 8.2 АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. Розрахунок річних сум амортизаційних відрахувань.

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку річних сум амортизаційних відрахувань.

Завдання : оволодіти методичними підходами нарахування амортизації об'єкта.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Поняття амортизації основних фондів.
2. Визначення норми амортизаційних відрахувань.
3. Методи нарахування амортизації об'єкта основних засобів.
4. Поняття зносу, методи його розрахунку.
5. Показники ефективності використання та руху основних фондів.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України.* Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства:* Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом:* Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства:* Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні:* Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення:* Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азов Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.

12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Диагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ИНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основы економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. *Микерин Г. И.* и др. Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильяме». 2000. – 495 с.
36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
37. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К.,

2004.

39. Уопи К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
40. *Финансовый менеджмент*: пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств*: підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

41. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
42. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
43. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
44. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
45. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
46. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
47. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
48. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
49. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
50. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.ogi/pravo.html
51. Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

з теми № 8.3 **ОБОРОТНІ ФОНДИ ТА ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА.**

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. Розрахунок сукупного нормативу оборотних коштів.

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку сукупного нормативу оборотних коштів.

Завдання : оволодіти методичними підходами щодо показників та шляхів ефективного використання оборотних коштів.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Нормування оборотних коштів.
2. Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів.
3. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів.
4. Інтелектуальний капітал підприємства: сутність, поняття.
5. Захист інтелектуальної власності.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв’язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України*. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
Ансофф И. Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
12. *Берднова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
13. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
14. *Бланк І.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
15. *Бланк І.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
16. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
17. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
18. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
19. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
20. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
21. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.

22. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
23. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
24. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
25. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
26. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
27. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
28. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
29. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
30. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
31. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
32. *Микерин Г. И.* и др. Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
33. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
34. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.,:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
35. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
36. *Савицькая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
38. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
39. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
40. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
41. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

51. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
52. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
53. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
54. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
55. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
56. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
57. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
58. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
59. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
60. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.cgi/pravo. Htrnl
61. Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

з теми №9 ІНВЕСТИЦІЇ.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. Розрахунок економічної ефективності виробничих інвестицій.

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку економічної ефективності виробничих інвестицій.

Завдання : оволодіти методичними підходами щодо необхідного обсягу інвестицій для практичної реалізації проекту.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

Сутність, характеристика інвестицій.

1. Різновиди і структура реальних (виробничих) інвестицій.
2. Державне регулювання й тенденції ринку цінних паперів в Україні.
3. Проектно-кошторисна документація.
4. Ефективність інвестиційного проекту.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України*. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарту) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.

13. Берднтова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. Бланк И.А. Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. Бланк И.А. Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В. Диагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія /Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. Ганзенко П.М., Шарко М.В. Основы экономики труда: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. Денисов А. Ю. Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. Должанський І.З. та ін. Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. Дубров А. и др. Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. Економіка підприємства: підручник / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославец, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. Економіка підприємства: підручник / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ. / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. Іванулів О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. Зуб А. Т. Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. Ковалев А.П. Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. Микерин Г. И. и др. Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.: пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
35. Портер М. Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
36. Портер М. Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
37. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
39. Уотси К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.

40. *Финансовий менеджмент*: пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств*: підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
9. Податки и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
10. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rnatrix.cgi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

- 3 теми № 11 **ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА БАЗА І ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.**

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. *Розрахунок показників ефективності використання виробничої потужності.*

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку показників ефективності використання виробничої потужності.

Завдання : оволодіти основні методичними принципами розрахунку виробничої потужності створюваного й діючого підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Поняття і значення техніко-технологічної бази виробництва.
2. Змістова характеристика й форми технічного розвитку підприємства.
3. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства, його передбачуваність і комплексність.
4. Показники й шляхи підвищення рівня використання виробничих потужностей.
5. Забезпечення виробничої програми трудовими ресурсами.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України*. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарту) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк І.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк І.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренев Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.

20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. *Микерин Г. И. и др.* Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
37. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
39. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
40. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>

5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
9. Податки и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
10. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/matrix.ogi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

з теми № 12.1 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА: ПРИНЦИ, ТИПИ.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. Розрахунок основних параметрів потокових ліній.

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку основних параметрів потокових ліній.

Завдання : оволодіти основними методами організації виробництва.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Операційна діяльність підприємства.
2. Поняття й основні елементи виробничого процесу.
3. Призначення й характеристика дослідно-експериментального виробництва.
4. Малі підприємства в системі господарювання країн з розвинутою ринковою економікою.
5. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України*. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарту) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.

12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренев Е. Н., Мажура І. В.* Диагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ИНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основы економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией / А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. *Микерин Г. И. и др.* Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильяме». 2000. – 495 с.
36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
37. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.

39. Уотси К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
40. *Финансовый менеджмент*: пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств*: підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
9. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
10. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/matrix.cgi/pravo. Htrnl
11. Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

з теми № 12.2 ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. Розрахунок показників економічної ефективності підвищення якості продукції..

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички розрахунку показників економічної ефективності підвищення якості продукції.

Завдання : оволодіти основними показниками й методами оцінки якості продукції (послуг).

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Якість продукції (послуг) як основа конкурентоспроможності продукції підприємства.
2. Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення.
3. Сертифікація продукції, її економічне значення.
4. Національні системи якості.
5. Об'єкти та основні види технічного контролю якості на підприємствах.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв’язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України*. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азов Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк І.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк І.А.* Управління фінансовими ресурсами / І.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства*: підручник / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.

23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
28. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
29. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
30. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
31. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
32. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
33. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
34. *Микерин Г. И.* и др. Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
35. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
36. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
37. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
38. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
39. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
40. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеувиго: Наукова думка, 2001. –367с.
41. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
42. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
43. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

6. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
7. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
8. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
9. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
10. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
11. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
12. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
13. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
14. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
15. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.cgi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

з теми № 13.1 ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. *Складання калькуляції та кошторису витрат на виробництво продукції.*

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички з складання калькуляції та кошторису витрат на виробництво продукції.

Завдання : оволодіти основними методами формування статей кошторису виробництва.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Поточні витрати на продукування виробів (послуг).
2. Їх класифікація і структура.
3. Кошторис виробництва і собівартість товарної продукції.
4. Обчислення собівартості окремих виробів.
5. Стратегія і шляхи зниження поточних витрат.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України.* Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарту) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства:* Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом:* Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства:* Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.

9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией / А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грешак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. *Микерин Г. И. и др.* Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. *Основы финансового менеджмента* / Ван Хорн Д., Вахович Д.: пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.

36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
37. *Савицька Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
39. *Уотти К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
40. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін..* – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
9. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
10. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.cgi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12 з теми № 13.2 ЦІНИ НА ПРОДУКЦІЮ (ПОСЛУГИ).

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. *Визначення різних видів цін на продукцію підприємства.*

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні навички з визначення різних видів цін на продукцію підприємства.

Завдання : оволодіти основними методами встановлення ціни на продукцію.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Поняття, роль і функції ціни у ринковій економіці.
2. Види цін (тарифів) і сфери їх застосування.
3. Система знижок і доплат до базової ціни.
4. Граничні ціни на окремі види продукції.
5. Можливі напрями вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України*. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарту) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства*: Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*: Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства*: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні*: Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення*: Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.
12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк І.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк І.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія"

2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
  27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
  28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
  29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
  30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
  31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
  32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНІ, 2005. – 352 с.
  33. *Микерин Г. И.* и др. Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
  34. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
  35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
  36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
  37. *Савицькая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.
  38. *Уопи К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. –367с.
  39. *Финансовый менеджмент:* пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
  40. *Фінанси підприємств:* підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
  41. *Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін..* – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
9. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
10. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rmatrix.cgi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

з теми № 14 ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ. Розрахунок показників прибутковості діяльності підприємства.

Навчальний час: 2 год.

Мета: закріпити теоретичний матеріал та виробити практичні з розрахунку прибутковості діяльності підприємства.

Завдання : оволодіти методичними підходами до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства.

Питання для перевірки базових знань за темою практичного заняття (тестування):

1. Суть, важливість і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства.
2. Прибутковість і дохідність: їх сутність та різниця між ними.
3. Типова схема використання прибутку підприємства.
4. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.
5. Динаміка і способи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

План практичного заняття та додаткові завдання для підготовки до практичного заняття: завдання та вправи для розв'язання на занятті з методичними вказівками до їх виконання знаходяться у викладача.

Форми контролю знань – розв'язування задач та вправ, обговорення виконаних завдань, тестування тощо.

Рекомендована література до теми практичного заняття: (перелік джерел інформації, які допоможуть студенту підготуватися до заняття, отримати додаткову наукову інформацію, поглибити знання з окремих питань).

Законодавство України

1. *Конституція України.* Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. *Господарський Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
3. *Податковий кодекс України* від 02.12.2010р. №2755-17[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
4. *Цивільний Кодекс України* від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
5. *Положення (стандарти) бухгалтерського обліку* – К.: Атіка, 2002. – 124 с.
6. *Про акціонерні товариства:* Закон України від 17.09.2008 р. №541-IV.
7. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом:* Закон України, зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №31.
8. *Про господарські товариства:* Закон України від 19.09.1991 р. №1576-XII.
9. *Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні:* Закон України від 16.01.2003 р. №433-IV.
10. *Про ціни і ціноутворення:* Закон України від 03.12.1990 р. №507-XII, зі змінами і доповненнями.

Підручники, навчальні посібники

11. *Азоев Г. Л., Челенков А. П.* Конкурентные преимущества фирмы. – М.: Новости, 2000. – 256с.

12. *Ансофф И.* Стратегическое управление / Под ред. Л. И. Евленко. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.
13. *Берднтова Т.Б.* Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215с.
14. *Бойчик І.М.* Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007.
15. *Бланк И.А.* Концептуальные основы финансового менеджмента / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
16. *Бланк И.А.* Управления финансовыми ресурсами / И.А. Бланк. – М.: Омега-Л, 2010.
17. *Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К., Калюжна Н. Г., Коренєв Е. Н., Мажура І. В.* Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / Харківський національний економічний ун-т / А.Е. Воронкова (заг.ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. — Х.: ІНЖЕК, 2008. – 520с.
18. *Ганзенко П.М., Шарко М.В.* Основи економіки праці: Навч. посіб., Херсон. ХНТУ, 2008. – 101 с.
19. *Денисов А. Ю.* Экономическое управление предприятием и корпорацией /А.Ю.Денисов, С. А. Жданов. – М.: Дело и Сервис 2002. – 416 с.
20. *Должанський І.З. та ін.* Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб., К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.
21. *Дубров А. и др.* Многомерные статистические методы. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 352с.
22. *Економіка підприємства: підручник* / [І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк та ін.; за заг. ред. проф. Н.М. Ушакової]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
23. *Економіка підприємства: підручник* / [М.Г. Грещак та ін., за заг. ред. Г.О. Швидаренко]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
24. *Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів ВНЗ.* / [О.О. Гетьман, В.М. Шаповал]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007.
25. *Економічна енциклопедія: У трьох томах.* Відп. ред. С. В. Мочерний. – К. "Академія" 2000. – 840 с.
26. *Іванулів О.С.* Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009.
27. *Зуб А. Т.* Системный стратегический менеджмент: методология и практика / А.Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
28. *Ковалев А.П.* Диагностика банкротства. – М.: -АО «Финансы и статистика», 2001. – 560с.
29. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Пер. с франц под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы, ЮНИТИ 1997. – 596 с.
30. *Колот А.М.* Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 337 с.
31. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
32. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
33. *Микерин Г. И. и др.* Международные стандарты оценки. – М.: Новости, 2000. Кн. 1. – 264 с.. Кн. 2. – 260 с.
34. *Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Д., Вахович Д.:* пер. з англ. – 12-е изд. – М.: – ООО «И.Д. Вильямс», 2008.
35. *Портер М.* Конкуренция. Учеб. пособие / Пер. с англ.:— М.,:Издательский дом «Вильямс». 2000. – 495 с.
36. *Портер М.* Стратегія конкуренції: Пер. з англ. А. Олійник.Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
37. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 336 с.
38. *Савицька Г. В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник – К., 2004.

39. Уотси К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. – К.: Всеувиито: Наукова думка, 2001. –367с.
40. *Финансовый менеджмент*: пер. з англ. / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхарт. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж: Питер, 2007.
41. *Фінанси підприємств*: підручник / кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Подерьогін. – вид. 6-те, переробл. та допов. – К.: Київ нац. екон. ун-т, 2006.
42. *Фінанси підприємства: підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін.. – К.: нац. екон. ун-т, 2006.

ІНТЕРНЕТ САЙТИ

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
9. Налоги и бухгалтерский учет: www.basa.tav.kharkov.ua/
10. Право. Україна: www.legal.com.ua/oqi-bin/rnatrix.ogi/pravo.html
Українське право: www.ukrpravo.com

Обладнання заняття, ТЗН тощо: роздатковий матеріал, завдання для тестування

РОЗДІЛ 4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ Оцінювання навчальної діяльності студентів здійснюється відповідно до «Положення про контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів Львівського національного університету імені Івана Франка» від 01.03.2013р. із змінами, затвердженими наказом ректора від 01.07.2015р. № О-96, за 100-бальною системою (за шкалою ECTS та національною шкалою). Система контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Казначейська система» складається з:

- поточного контролю, який має на меті оцінку роботи студентів за всіма видами аудиторної роботи (лекції, семінарські, практичні) і відображає поточні навчальні досягнення студентів в освоєнні програмного матеріалу.
- підсумкового контролю у вигляді семестрового заліку. Оцінювання рівня знань студентів на семінарських та практичних заняттях проводиться за п'ятибальною системою (від 1 до 5 балів). Результат поточного контролю (РПК) освітньої діяльності студентів за семестр визначається як середнє арифметичне з поточних балів за 5-бальною шкалою, відображених у журналі обліку відвідування та успішності студентів, помножене на встановлений коефіцієнт $K=20$ (коефіцієнт переводу результатів освітньої діяльності студентів з навчальних дисциплін, з яких передбачений залік)

$$\text{РПК} = \text{Сума балів за результатами поточного контролю} * K(20) \\ \text{кількість об'єктів контролю (10)}$$

1. Бали поточної успішності за участь у семінарських, практичних, лабораторних заняттях	5 балів
<p>Практичні роботи/семінарські заняття</p> <p>Оцінку «відмінно» (максимально 5 балів за практичну роботу/семінарське заняття) студент отримує за умови відповідності виконаного завдання студентом та його усної відповіді (захисту виконаної практичної роботи) за усіма п'ятьма зазначеними критеріями. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.</p> <p>Контроль систематичного виконання практичних робіт/семінарських занять і самостійної роботи</p> <p>Відмінно («5») – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.</p> <p>Добре («4») – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>Задовільно («3») – студент в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>Незадовільно («2») – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>Незадовільно («1») – студент частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.</p>	

**Шкала оцінювання успішності студентів
за результатами підсумкового контролю**

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		
		Екзамен, диференційований залік		Залік
A	90 – 100	5	відмінно	зараховано
B	81–89	4	дуже добре	
C	71–80		добре	
D	61–70	3	задовільно	
E	51–60		достатньо	
FX	21–50	2	незадовільно	незараховано
F	0–20	2	незадовільно (без права перездачі)	незараховано (без права перездачі)

Шкала підсумкового контролю використовується для виставлення екзаменаційних оцінок, диференційованих залікових оцінок, захистів звітів практики, захистів курсових робіт тощо.